

«ΕΠΑΙΖΕ ΕΚΕΙΝΟΣ, ΑΚΟΥΓΑ ΕΓΩ. ΕΠΑΙΖΑ ΕΓΩ, ΑΚΟΥΓΕ ΕΚΕΙΝΟΣ».

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΜΑΡΓΑΡΩΝΗ

Το αφιέρωμα του Μαθητόκοσμου στο ρεμπέτικο τραγούδι συνεχίζεται...

Πέρυσι τέτοια εποχή, οι συντάκτες του Μαθητόκοσμου αποφασίσαμε να κάνουμε ένα αφιέρωμα στο ρεμπέτικο τραγούδι. Κρίναμε τότε σκόπιμο, να ξεκινήσουμε με το Μάρκο Βαμβακάρη, τον «πατριάρχη» του ρεμπέτικου αλλά και της λαϊκής μας μουσικής. Στην προσπάθειά μας αυτή, βοηθηθήκαμε από τον κύριο Δομένικο Βαμβακάρη, γιο του Μάρκου, που μας ταξίδεψε στον κόσμο και την έμπνευση του μεγάλου δημιουργού. Φαίνεται όμως ότι «γλυκαθήκαμε» και είπαμε να συνεχίσουμε και φέτος την περιήγησή μας στα μονοπάτια του ρεμπέτικου, για να δούμε πώς γεννιόταν ένα τραγούδι που μετά από δεκαετίες συνεχίζουμε να τραγουδάμε στις παρέες, μικροί μεγάλοι. Νιώσαμε λοιπόν μεγάλη χαρά όταν ο κύριος Γκουμάκος μάς έδωσε την ιδέα να πάρουμε μια συνέντευξη από μια σπουδαία πιανίστα, που για πάνω από τρεις δεκαετίες εργάστηκε στο πλευρό του Βασίλη Τσιτσάνη, τόσο στα κέντρα της εποχής όσο και στη δισκογραφία. Πρόκειται φυσικά για την κυρία **Ευαγγελία Μαργαρώνη**, που είχε την καλοσύνη και την υπομονή να μας αφιερώσει αρκετό από το χρόνο της. Γνωρίσαμε μια κυρία που μας εντυπωσίασε με την απλότητα και τη σεμνότητα που χαρακτηρίζει μόνο τους σημαντικούς ανθρώπους. Το αυθεντικό ύφος της αφήγησής της μας σεργιάνησε πολλά χρόνια πίσω. Τότε που μικρό παιδί, σε ηλικία δώδεκα μόλις χρονών, ανέβαινε στο πάλκο για το μεροκάματο, γεγονός που η ίδια το έβρισκε φυσικό «γιατί έτσι ήταν οι συνθήκες». Τότε που στα χρόνια της κατοχής, οι μουσικοί που τέλειωναν το πρόγραμμά τους βάδιζαν τοίχο τοίχο για να αποφύγουν τις γερμανικές περιπολίες. Τότε που μεγάλα τραγούδια γράφονταν, ακόμα και «τηλεφωνικώς» όπως θα δείτε παρακάτω. Μαζί της διερευνήσαμε τις συνθήκες κάτω από τις οποίες εργάζονταν και εμπνέονταν μεγάλοι καλλιτέχνες όπως ο **Βασίλης Τσιτσάνης**, την απλότητα αλλά και τις ιδιοτροπίες τους. Τον τρόπο που «έφτιαχναν» μουσική αλλά και την ανθρώπινη πλευρά τους. Σε επαφή με την κυρία Μαργαρώνη μάς έφερε ο κύριος Βαμβακάρης. Η συνάντησή μας πραγματοποιήθηκε στο φιλόξενο χώρο του 31^{ου} Νηπιαγωγείου Πειραιά και εξελίχτηκε απρόσμενα. Όπως θα δείτε και στις φωτογραφίες μας, το μπουζούκι ήταν εκεί και συνόδευε τις αναμνήσεις. Από ένα σημείο και μετά, το τραγούδι επικράτησε... Τη συντακτική ομάδα συντόνισε, όπως πάντα, η κυρία Μητρακοπούλου. Τη συνέντευξη επιμελήθηκαν ο μαθητής *Κυριάκος Σαμπάγ* και οι μαθήτριες *Αρετή Βόμβα*, *Παναγιώτα Γιαλλελή*, *Νένα Δρογγίτη* και *Ματίνα Σκαλκόγιαννη*. Καλή ανάγνωση.

Μαθητόκοσμος: Θα θέλαμε να μας πάτε αρκετά χρόνια πίσω. Πώς άρχισε η επαφή σας με τη μουσική και το πιάνο;

Ε.Μ: Θα σας πω. Ο πατέρας μου ήταν μουσικός κι έπαιζε σαντούρι. Το 1938 εργαζόταν στη Μυτιλήνη και στο νησί τον είχαμε συνοδεύσει η μητέρα μου κι εγώ. Ήμουν τότε δέκα χρονών. Εκεί γνωρίσαμε δύο άριστους μουσικούς, τους αδελφούς Παπάζογλου και ένας από αυτούς έπαιζε βιολί. Τότε ο πατέρας μου μου πρότεινε να μάθω βιολί και μου αγόρασε μάλιστα ένα των τριών τετάρτων. Η μελέτη του όμως δε μου πολυάρεσε γι' αυτό και το σταμάτησα. Όταν γυρίσαμε εδώ, αγοράσαμε ένα πιάνο. Εγώ από περιέργεια άπλωσα επάνω του τα χέρια μου και τότε ο πατέρας μου θέλησε να μου μάθει μια εισαγωγή από ένα τραγουδάκι. Πατούσε δηλαδή με το δάκτυλό του ένα πλήκτρο κι εγώ ακολουθούσα. Συμπτωματικά ήταν ένα τραγούδι του Τσιτσάνη. Ίσως αυτό να ήταν κι ένα σημάδι για τη συνέχεια.

3^ο Γυμνάσιο Περάματος

Άρχισα λοιπόν να παίζω τελείως πρακτικά. Αργότερα βέβαια και επειδή το πιάνο μου άρεσε, έκανα μαθήματα με τη Μαρίτσα την Αρπαζοπούλου.

Μαθητόκοσμος: Γνωρίζουμε ότι η μουσική έγινε το επάγγελμά σας από πολύ μικρή ηλικία. Αυτό ήταν επιλογή σας ή κάτι που το επέβαλαν οι συνθήκες της εποχής;

Ε.Μ: Ήμουν μόλις δώδεκα ετών όταν ξεκίνησα. Όταν κηρύχθηκε ο πόλεμος του 1940, οι συγκυρίες ήταν τέτοιες που μας ανάγκαζαν να παλέψουμε σκληρά για να επιβιώσουμε κι εγώ έπρεπε να μάθω κάποιο όργανο για να δουλέψω μαζί με τον πατέρα μου. Σταμάτησα λοιπόν το σχολείο στην πέμπτη τάξη και συνέχισα μόνο τις μουσικές μου σπουδές. Συγχρόνως, αγοράζουμε ένα μικρό ακορντεόν και μαθαίνω να παίζω πρακτικά ένα τραγουδάκι, μόνο και μόνο για να βγω στη δουλειά και να βοηθήσω στην προσπάθεια να ζήσουμε. Ήταν η Τζεμιλέ, ένα ανατολίτικο τραγούδι που πήγαινα στις παρέες και το έπαιζα. Όλοι τότε με αναγνώριζαν ως την κόρη του Μανωλάκη. Καταλαβαίνετε λοιπόν ότι όλα μου τα ακούσματα ήταν τα λαϊκά τραγούδια της εποχής και μ' αυτά μπήκα στο πνεύμα της μουσικής. Αποφασίσαμε τότε να ασχοληθώ συστηματικά με το πιάνο, αλλά δεν έγινα δεκτή στο Ωδείο Αθηνών επειδή ήμουν μεγάλη. Πρέπει να ήταν 1943 ή 1944. Με δέχτηκε όμως το Ελληνικόν Ωδείο, όπου είχα καθηγητή το Μάριο Βάρβογλη. Θυμάμαι ότι διευθυντής του Ωδείου ήταν ο Αντίοχος Ευαγγελάτος, ο πατέρας του Σπύρου Ευαγγελάτου. Την ημέρα λοιπόν μελετούσα πιάνο και τη νύχτα έπαιζα πρακτικά ακορντεόν. Το πτυχίο της δασκάλας δεν το πήρα ποτέ, παρόλο που έφτασα ως την ανωτέρα και ήθελα μόνο ένα χρόνο για να ολοκληρώσω τις σπουδές μου. Η μελέτη ήταν πολλή κι εγώ έπρεπε να κοιμάμαι στη διάρκεια της μέρας, ώστε να ξεκουράζομαι για το επόμενο βράδυ και να μπορώ να ξενυχτήσω. Στο μεταξύ είχαν φύγει οι Γερμανοί και τα μαγαζιά δούλευαν κανονικά.

Μαθητόκοσμος: Εκτός από τα μαγαζιά, συνοδεύατε τον πατέρα σας και σε άλλες εκδηλώσεις;

Ε.Μ: Βέβαια. Πηγαίναμε σε πανηγύρια που γίνονταν στα χωριά και παίζαμε κυρίως δημοτικά. Σαντούρι, κλαρίνο, βιολί και ακορντεόν που έπαιζα εγώ. Δεν ήταν λίγες οι φορές που μόλις τελειώναμε τη δουλειά στο μαγαζί, πηγαίναμε σε γάμους, σε γιορτές και σε εκδηλώσεις που γίνονταν σε σπίτια.

Μαθητόκοσμος: Ποια συναισθήματα δημιουργεί σε ένα παιδί η επαγγελματική δραστηριότητα σε τόσο μικρή ηλικία; Ήταν κάτι για το οποίο δυσφορούσατε; Υπήρχαν κίνδυνοι που έπρεπε να αντιμετωπίσετε, ειδικά στα χρόνια της κατοχής;

Ε.Μ: Αρκεί να σας πω ότι δεν είχα γνωρίσει ένα παιδάκι της ηλικίας μου, δεν είχα ποτέ μια φιλενάδα και δεν έχω παίξει καθόλου. Η ζωή μου ήταν δουλειά και σπίτι και δεν είχα νιώσει ποτέ Χριστούγεννα και Πάσχα με την οικογένειά μου. Φυσικά δε μου άρεσε η δουλειά, αλλά δε δυσφορούσα, γιατί οι ανάγκες ήταν τέτοιες που δεν άφηναν περιθώρια. Να φανταστείτε ότι στα χρόνια της κατοχής κατεβαίναμε από τα Γερμανικά κατά τις 3.00 τα ξημερώματα με το φόβο των περιπόλων. Ο πατέρας μου τότε δεν άκουγε καλά κι εγώ πρόσεχα και τον παραμικρό θόρυβο, ώστε να προλάβουμε να κρυφτούμε κάτω από ένα υπόστεγο. Περπατούσαμε τοίχο τοίχο, χωρίς να ακούγονται τα βήματά μας και φτάναμε στο σπίτι με καρδιοχτύπι.

Μαθητόκοσμος: Πότε κάνατε τη δική σας οικογένεια;

Ε.Μ: Παντρεύτηκα το 1955. Ο άντρας μου, ο Λουκάς Καρμανιόλας, ήταν κι εκείνος μουσικός κι έπαιζε βιολί στην ορχήστρα του Τσιτσάνη. Καθόταν πάντα δεξιά μου. Απέκτησα δύο παιδιά. Ο γιος μου είναι σήμερα 52 χρονών και η κόρη μου 46.

Μαθητόκοσμος: Ποια ήταν τα κυριότερα μουσικά στέκια της εποχής; Σε ποιες περιοχές άκμαζε το λαϊκό τραγούδι;

Ε.Μ: Θα έλεγα ότι βρίσκονταν στην παραλιακή, στην Κοκκινιά, στο Δάσος Χαϊδαρίου, στο Βοτανικό και στην Καισαριανή. Αν θέλετε να σας αναφέρω κάποια μαγαζιά στα οποία έχω δουλέψει, θα θυμηθώ του Τζίμη το Χοντρού, του Μαργωμένου, του Κεφάλα, του Περιβόλα, το Χάραμα και πολλά άλλα.

Μαθητόκοσμος: Πότε γνωρίσατε το Βασίλη Τσιτσάνη και πώς άρχισε η συνεργασία σας;

Ε.Μ: Το 1949 εργαζόμουν στου Περιβόλα. Εκείνη την εποχή έπαιζα ακόμη ακορντεόν και καθόμουν λίγο στο πιάνο για να πάρω τον αέρα της λαϊκής μουσικής, όταν ήθελε να ξεκουραστεί ο πιανίστας. Απέναντι στου Κεφάλα, τραγουδούσε η Μαρίκα η Νίνου, που είχε ήδη συνεργαστεί με το Χιώτη και τον Τσιτσάνη και με την οποία είχαμε γνωριστεί. Μίλησε λοιπόν στον Τσιτσάνη η Μαρίκα κι ένα βράδυ ήρθε να με ακούσει. Φαίνεται ότι του άρεσε ο τρόπος που έπαιζα τα λαϊκά τραγούδια, έκρινε ότι του έκανα στη δουλειά του και αμέσως άρχισε η συνεργασία μας. Να πω σ' αυτό το σημείο ότι το δικό μου παίξιμο ήταν απλό και δεν έβαζα στο τραγούδι στοιχεία που προσθέτουν άλλοι καλλιτέχνες. Ίσως αυτό εκτίμησε και με κράτησε τόσα χρόνια μαζί του. Αν μιλάμε για δισκογραφία, το πρώτο τραγούδι που ηχογραφήσαμε μαζί ήταν ένα που έλεγε «απόψε το μπουζούκι μου θα το μαλαματώσω». Το 1950 συνεργαστήκαμε μόνο δισκογραφικά, γιατί εκείνη τη χρονιά δούλευα με το Μητσάκη στην ταβέρνα «Ο Τζίμης ο Χοντρούς». Από το 1951 και μετά, είμαστε συνέχεια με τον Τσιτσάνη.

Μαθητόκοσμος: Ξέρουμε ότι όπου εμφανιζόταν ο Τσιτσάνης γινόταν πραγματικά χαμός είτε στην Ελλάδα είτε στο εξωτερικό. Ισχύει κάτι τέτοιο;

Ε.Μ: Το 1951 ο Τσιτσάνης, η Μαρίκα Νίνου κι εγώ, πήραμε μια πρόσκληση για να εμφανιστούμε στην Κωνσταντινούπολη από τον Οκτώβριο έως το Δεκέμβριο. Ήμουν μικρή τότε κι επειδή φοβόμουν να πάω, με συνόδευσε η μαμά μου. Εμφανιζόμαστε λοιπόν οι τρεις μας στη σκηνή σε τούρκικο μαγαζί και αυτό που γινόταν με τον Τσιτσάνη δεν περιγράφεται. Έλληνες και Τούρκοι περνούσαν πάνω από τις καρέκλες και έτρεχαν για να τον αγκαλιάσουν και να τον φιλήσουν. Θυμάμαι μάλιστα ένα περιστατικό που αξίζει να το ακούσετε. Ο Τσιτσάνης δε φορούσε ποτέ γραβάτα. Πριν από την πρώτη μας εμφάνιση στην Κωνσταντινούπολη, εγώ και η Μαρίκα τού το ζητήσαμε κι εκείνος το δέχτηκε. Ανεβαίνοντας όμως στη σκηνή και παίζοντας δυο τρία τραγούδια, άρχισε να ενοχλείται από τη γραβάτα. Γυρίζει λοιπόν προς το κοινό, ζητάει συγγνώμη και λέει: «Παιδιά δεν μπορώ να τραγουδήσω, θα τη βγάλω». Την κίνηση αυτή ακολούθησε πραγματικός σεισμός. Ανάλογες αντιδράσεις από τον

κόσμο είχαμε στην Κύπρο το 1979 και στην Κρήτη. Να σας πω σ' αυτό το σημείο, ότι όταν φτάσαμε στην Κρήτη, ο Τσιτσάνης μάς έκανε την εξής δήλωση: «Παιδιά, είναι η πρώτη μου φορά που βάζω το πόδι μου στη θάλασσα».

Μαθητόκοσμος: Το Βασίλη Τσιτσάνη τον γνωρίζουμε όλοι σαν συνθέτη και τα τραγούδια του τα τραγουδάμε και θα τα τραγουδάμε. Πώς ήταν όμως σαν συνεργάτης; Και γενικότερα, πώς ήταν ο άνθρωπος Βασίλης Τσιτσάνης;

Ε.Μ: Ήταν αυτό που είπατε, άνθρωπος. Εκείνο που τον χαρακτήριζε ιδιαίτερα, είναι ότι εκτιμούσε πολύ την ορχήστρα που είχε στο πάλκο. Σε ό,τι είχε να κάνει με τη δουλειά, ήθελε όλα τα όργανα να είναι κουρδισμένα στην εντέλεια και αν έβλεπε ότι κάποιος ξέφευγε έστω και λίγο, γυρνούσε πίσω και μας έλεγε να κουρδίσουμε. Ήταν ήπιος και στο μαγαζί απέφευγε την επαφή και την επικοινωνία με τους πελάτες. Ερχόταν την ώρα που έπρεπε να έρθει και κατευθυνόταν προς την κουζίνα για ένα λιτό γεύμα. Όταν έπαιζε όμως, είχε έναν αυθορμητισμό. Μπορεί να ξεκινούσε να παίξει ένα τραγούδι κι ενώ όλοι μας καταλαβαίναμε ποιο θα ήταν αυτό, πάνω στην εισαγωγή άρχιζε ένα άλλο, όποιο του ερχόταν στο μυαλό. Εμείς φυσικά, έπρεπε να είμαστε έτοιμοι να ακολουθήσουμε. Γενικά, ήταν λίγο απρόβλεπτος. Ενώ μας μιλούσε για κάποιο τραγούδι κι ετοιμαζόμαστε να το δοκιμάσουμε, ξέφευγε από εκείνα που ήθελε να μας πει και άρχιζε να μας διηγείται μια ιστορία. Τότε παρατούσαμε τα όργανα και τον ακούγαμε μέχρι να την ολοκληρώσει. Βέβαια, δε μακρηγορούσε. Ήταν απλός, αν και κάποιον τον χαρακτήριζαν δύσκολο άνθρωπο. Για να έχει όμως τους ίδιους μουσικούς για πέντε και δέκα χρόνια, σημαίνει ότι και εκείνοι τον εκτιμούσαν και εκείνος τους σεβόταν.

Μαθητόκοσμος: Ζητούσε συχνά τη γνώμη σας;

Ε.Μ: Θα σας πω πώς έγραφε ο Τσιτσάνης τα τραγούδια του. Όταν ανέβαινε στο πάλκο και άρχιζε να κουρδίζει το μπουζούκι, πολύ συχνά του ερχόταν μια έμπνευση. Αν θεωρούσε ότι αυτή μπορούσε να γίνει τραγούδι, γύριζε πίσω στο πιάνο και μου έλεγε: «Ευαγγελία, σημείωσε αυτές τις νότες». Εγώ βέβαια, επειδή δεν είχα πεντάγραμμο, τις σημείωνα με γράμματα σε κάποιο πακέτο. Την άλλη μέρα το πρωί με έπαιρνε τηλέφωνο στο σπίτι κι εγώ του τις θύμιζα για να τις παίξει στο μπουζούκι. Κλείναμε για να δουλέψει την ιδέα του και να την κάνει τραγούδι. Την επόμενη μέρα με ξαναέπαιρνε για ν' ακούσω αυτό που έγραψε και μου ζητούσε να το παίξω στο πιάνο για να το ακούσει κι εκείνος με τη σειρά του. Αυτή η διαδικασία μπορούσε να επαναληφθεί μέσα στη μέρα, ανάλογα με το πώς εξελισσόταν η μουσική του και κάποιες φορές κρατούσε δύο ή και τρεις μήνες. Όσο κι αν φαίνεται παράξενο σε πολλούς, αυτός ήταν ένας από τους τρόπους με τους οποίους έγραφε τα τραγούδια του ο Τσιτσάνης. Όλη τη μέρα με το τηλέφωνο. Έπαιζε εκείνος, άκουγα εγώ. Έπαιζα εγώ, άκουγε εκείνος. Άλλες φορές όμως, καθόταν μόνος του ολόκληρες νύχτες. Υπήρξαν βέβαια και τραγούδια τα οποία γράφτηκαν με έμπνευση της στιγμής, όπως το «Βαπόρι απ' την Περσία» που το συνέθεσε στην κουζίνα του μαγαζιού που εργαζόμαστε. Πρόκειται για ένα αυθεντικό γεγονός και συγκεκριμένα για ένα καράβι φορτωμένο με χασίς που πιάστηκε στην Κόρινθο.

Μαθητόκοσμος: Ποια ήταν η άποψή του για το Μάρκο Βαμβακάρη; Να σας πούμε ότι στο περσινό μας τεύχος είχαμε κάνει ένα αξιόλογο αφιέρωμα με τη βοήθεια του κυρίου Δομένικου.

Ε.Μ: Στον Τσιτσάνη άρεσε πολύ ο Μάρκος και πάντα τραγουδούσε τα τραγούδια του. Άλλωστε από το Μάρκο ξεκίνησε. Θα σας πω μια φράση του Τσιτσάνη για να καταλάβετε. Έλεγε ότι «η φωνή του Μάρκου είναι μπουζούκι».

3^ο Γυμνάσιο Περάματος

Μαθητόκοσμος: Πώς συνεχίστηκε η καριέρα σας μετά το θάνατο του Βασίλη Τσιτσάνη;

Ε.Μ: Το 1986 γνώρισα το Στέλιο Βαμβακάρη μέσω ενός ντραμίστα, του Τάκη του Καλλέργη. Συνεργάστηκα μαζί του κάνοντας συναυλίες, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Μαζί πήγαμε στη Σουηδία και τη Φινλανδία. Έκλεισα την καριέρα μου στις αρχές της δεκαετίας του 1990.

Μαθητόκοσμος: Σε όλη αυτή τη μεγάλη διαδρομή, θα έχετε συνεργαστεί με σπουδαίους καλλιτέχνες του λαϊκού τραγουδιού. Μπορείτε να μας αναφέρετε μερικούς;

Ε.Μ: Έχω κάνει ηχογραφήσεις με συνθέτες όπως ο Χατζηχρήστος και ο Μπάτης. Αν είχα μαζί μου τις σημειώσεις μου, δε θα ξεχνούσα κανέναν. Ενδεικτικά θα σας αναφέρω κάποιους ανθρώπους με τους οποίους έχω δουλέψει, όπως τον Στελάκη τον Περπινιάδη, τον Γιώργο τον Κάβουρα, τον Γιάννη τον Σαμιωτάκη, τον Ρούκουνα, την Ιωάννα τη Γεωργακοπούλου, τη Χρυσάνθη, τη Μαρίκα τη Νίνου, την Πόλυ Πάνου, την Καίτη Γκρέι, τη Σωτηρία τη Μπέλου που μαζί πήγαμε στο Βέλγιο το 1982, τον Μπέμπη που ήταν κορυφαίο μπουζούκι, τον Φώτη τον Μιχαλόπουλο, τον Χάρη τον Λεμονόπουλο που έπαιζε κιθάρα, μπάντζο και βιολί και πολλούς άλλους. Μόνο με τη Γιώτα Λύδια δεν έτυχε να συνεργαστώ. Να μην παραλείψω τον Παπαϊωάννου.

Μαθητόκοσμος: Έχουμε ακούσει ότι ο Παπαϊωάννου σκοτώθηκε σε τροχαίο στο Πέραμα, κάτω από το Γυμνάσιό μας.

Ε.Μ: Δουλεύαμε μαζί τότε στο Χρυσό Βαρέλι. Ήταν Αύγουστος του 1972 και την εποχή που μιλάμε ήταν στη μόδα το σπάσιμο των πιάτων στα μαγαζιά. Εκείνη τη βραδιά συνέβη κάτι παράξενο. Ο Παπαϊωάννου πήρε το μπουζούκι του, κάθισε στην πίστα πάνω στα σπασμένα πιάτα κι άρχισε να παίζει στους πελάτες ένα ταξίμι. Έκανε δηλαδή ένα σόλο μπουζούκι καθισμένος στα πιάτα πάνω. Καμιά φορά νομίζω ότι κάτι είχε προαισθανθεί. Όταν τελείωσε το πρόγραμμα, έφυγε για το σπίτι του στη Σαλαμίνα. Την άλλη μέρα το πρωί με ξύπνησαν και μου είπαν πως είχε σκοτωθεί. Ο Παπαϊωάννου είχε πραγματικά απίθανη φωνή και το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του ήταν ότι έπαιζε με δύο δάχτυλα.

Μαθητόκοσμος: Τι σημαίνουν για σας οι λέξεις «ρεμπέτικο» και «λαϊκό» τραγούδι και ποια είναι η άποψή σας για τη σύγχρονη ελληνική μουσική;

Ε.Μ: Θα ξεκινήσω λέγοντας ότι δεν μπορώ να κάνω διαχωρισμό ανάμεσα σε ρεμπέτικο και λαϊκό τραγούδι. Στο μυαλό μου αυτές οι δύο λέξεις ταυτίζονται και νομίζω ότι η διάκρισή τους έγινε μετά τη δεκαετία του 1960. Φέρνω καμιά φορά στο μυαλό μου στίχους του Μάρκου, όπως «όλοι οι ρεμπέτες του ντουινιά εμένα μ' αγαπούνε» και σκέφτομαι ότι το ρεμπέτικο ήταν για όλο τον κόσμο. Ένα τραγούδι για το λαό που τότε ήταν ευαίσθητος και είχε ανθρωπιά. Γι' αυτό και κάθε τραγούδι περιείχε μια ολοκληρωμένη ιστορία με αρχή και τέλος, που όταν την άκουγες, μπορούσες να τη φέρεις μπροστά σου με τη φαντασία σου και να μιλήσει στην ψυχή σου. Σήμερα νομίζω ότι δεν υπάρχει στην πραγματικότητα λαϊκό τραγούδι. Αν παρατηρήσετε τους στίχους, θα δείτε ότι συνεχώς επαναλαμβάνεται 3^ο Γυμνάσιο Περάματος

μια λέξη, χωρίς τελικά να υπάρχει κάποιο περιεχόμενο ή να βγαίνει κάποιο νόημα. Άλλωστε, με την επίδραση της αμερικανικής μουσικής άλλαξαν και τα όργανα και οι ρυθμοί, με αποτέλεσμα οι δικοί μας οι μουσικοί να αναγκαστούν να προσαρμόζονται.

Μαθητόκοσμος: Πώς βλέπετε τη σχέση των νέων παιδιών με τη μουσική μας παράδοση;

Ε.Μ: Ας πούμε ότι γίνεται ένα πανηγύρι σε κάποιο χωριό. Ξέρω ότι τα νέα παιδιά θα βγουν στην πλατεία και θα χορέψουν τσάμικο ή καλαματιανό. Θα ακούσουν το κλαρίνο και θα συγκινηθούν με ένα κλέφτικο όπως κι εγώ. Θέλω να πω δηλαδή ότι επανέρχονται στις ρίζες τους, τις ζητούν και τις θέλουν. Άλλωστε και ο Τσιτσάνης και όλοι οι μεγάλοι δημιουργοί έχουν επηρεαστεί από το δημοτικό τραγούδι, αλλά και από το σμυρνέικο. Επομένως, δεν είμαι απαισιόδοξη.

Μαθητόκοσμος: Σας ευχαριστούμε πολύ. Την άνοιξη θα έχετε στα χέρια σας το περιοδικό μας που ελπίζουμε να σας αρέσει.